

ПРОГРАМ ЛОКАЛНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

за период 2023 – 2025. година

(кроз мере подстицаја локалној привреди)

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Током периода трајања претходног Програма (2020-2022), у Чачку су се догодиле бројне промене – просторне, економске, инфраструктурне, у делу културних дешавања и осталих животно важних активности.

Током поменутог периода су значајно унапређени односи између локалне самоуправе и привредника Чачка; у Градском већу града Чачка постоји члан већа ресорно задужен за област привреде (други сазив већа који има представника привреде као члана Градског већа ресорно задуженог за привреду), активно функционише Савет за привреду, инфраструктурно је опремљена Пословно-производна зона у Прељини (прва фаза) и две немачке компаније – Vorwerk и Wieland Electric су наставиле да развијају своје производне капацитете, да запошљавају нове раднике и постали су репрезентативни извозници са седиштем у нашем граду. Погон компаније Vorwerk је изграђен на локацији некадашњег Хиподрома, односно у новој тзв. Производно-пословној зони у Прељини. Простире се на преко 43 хиљада метара квадратних изграђеног простора. Wieland Electric послује у оквиру локације ЦЕР, до коначног решења свог пословног простора. Ова два субјекта тренутно запошљавају 870 радника. Раст броја запослених у овде наведеним субјектима јасно показује значај инвестиција за локалну средину у Чачку, као и

значај потребе привлачења нових сличних инвестиција. У претходном трогодишњем периоду (2020-2022) Чачак је позициониран као значајна локална самоуправа са аспекта привлачења директних страних инвестиција и бројне посете страних инвеститора и раст значајних економских параметара то јасно показују, као и стални раст пословне активности на територији Чачка. Постоји стално и стабилно интересовање потенцијалних инвеститора за Чачак и инвестирање у Чачку. И наведено се није променило ни након неповољних дешавања и нестабилности у светским оквирима.

Град Чачак је успешно реализовао претходни трогодишњи Програм локалног економског развоја, а средства су додељена бројним локалним пословним субјектима: Цемпром ДОО Чачак, Аквапан инжењеринг ДОО Чачак, Flexo stil ДОО Чачак, INTERFOOD 60 ДОО, Диги-тел ДОО Чачак,

Алупродукт ДОО Чачак, Alarm security ДОО Чачак, ДОО Stax technologies, ДОО Стеф транс Трбушани, Cronus Technologies ДОО Чачак, Okta Solution ДОО Чачак и други, у укупном износу од око 30.000.000 динара. Локална самоуправа је пружила потребну подршку пословним субјектима Чачка за добијање средстава Републике Србије прослеђујући информације о доступним програмима Развојне агенције Србије уз подршку Регионалне агенције за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа, Фонда за развој Републике Србије, а посебно у сарадњи са Националном службом за запошљавање кроз мере дефинисане Локалним акционим планом за запошљавање чиме су обезбеђена нова запошљавања наших суграђана уз креирање повољнијег привредног амбијента. Град Чачак је активно подржавао учешћа предузећа из Чачка на међународним сајмовима, изложбама и форумима.

Постоји стабилна тенденција у Чачку да се ради на побољшању инфраструктуре, што је значајан сегмент у привлачењу инвестиција и стварања укупног пословног амбијента – и све се ради системски и плански (на основу усвојене планске документације). У претходном периоду је Чачак повезан модерним аутопутем са Београдом и севером државе и започели су радови на аутопутевима ка Пожеги и Појатама. У саобраћајном смислу је Чачак, тј. Прелина, трећи по значају саобраћајни чвор у Србији, после Београда и Ниша. Са Аеродрома Морава су кренули први комерцијални летови ка Истанбулу, Солуну и Тивту, што је од значаја за унапређење целокупне пословне климе у овом делу Србије. Модернизоване су бројне градске и приградске

саобраћајнице, са свом пратећом инфраструктуром.

Посебно истичемо све што смо у претходних неколико година учинили на томе да изградимо иновациону инфраструктуру у Чачку и да наш Научно технолошки парк Чачак постане важан део иновационе инфраструктуре у Републици Србији. НТП Чачак је у сарадњи Града и Републике добио модеран регионални Стартап центар у згради Дома културе. Стартап центар је за свега неколико месеци рада постао препознатљива тачка окупљања младих и место генерисања модерних пословних идеја, посебно у делу ИКТ технологија. Крајем 2019. године извршена је куповина халских и других објеката на локацији ЦЕР и квалитетан простор површине 5.773 метара квадратних је опремљен и прилагођен потребама пословања НТП Чачак. У претходне три године предметни простор је попуњен станарима и младим стартап компанијама, што је НТП Чачак позиционирало на мапи иновационе инфраструктуре и такође Чачак као локалну средину која јасно тежи да буде значајан регионални центар, и да локални развој све више заснивамо на знању, иновацијама и стварању нових вредности.

Поред просторних капацитета, корисницима је доступна савремена опрема која се налази у Стартап центру и лабораторији НТП Чачак. Лабораторија НТП Чачак (НТП Лаб) располаже савременом опремом из различитих области: роботика, пнеуматска и електропнеуматска опрема за аутоматизацију производње, опрема за дигитализацију у пнеуматици, мехатронички системи, програмабилно логички контролери и опрема за електронику, мерни уређаји у телекомуникацијама, итд.

Све набројано сведочи да се у Граду Чачку радило са пуно преданости и да смо окренути економском развоју града на системски и свеобухватан начин, тако да све буде на корист нашој локалној заједници и грађанима Чачка. Наглашавамо такође, да је Програм локалног економског развоја из 2016. год. и за периоде 2017-2019 и 2020-2023, препознат и широм Србије од других градова и општина као добар модел, а као први такав усвојен програмски документ. Такође, овде желимо нагласити значај планирања и изградње сопственог модела развоја, а на основу праћења и сагледавања постојећих тенденција и трендова, што све уносимо у План развоја града Чачка, као кровни плански акт који се тренутно налази у фази комплетирања у сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина (СКГО) – и

немамо сумњу да ћемо након усвајања имати модеран оквир будућег развоја Чачка и целовит и интерактиван документ који ће бити могуће по потреби допунити и унапредити.

Грађани Чачка су увек били познати као сналажљиви и по свом предузетничком духу и способности да створе нове вредности, чак и у тешким временима и неповољним условима. Ова способност се у много чему види и у претходним редовима, посебно што се тиче оснивања и досадашњег развоја НТП Чачак. Руководство Града Чачка, пратећи трендове економске политике Републике Србије и уопште шире економске токове, предлаже Програм локалног економског развоја за период 2023-2025 као свеобухватан сет мера подршке постојећим, али и новим пословним субјектима на територији Чачка. Претходних седам година имплементације Програма показује потребу и значај подршке и то посебно малим и микро пословним субјектима.

Сигурни смо да ће имплементација Програма локалног економског развоја, уз бројне друге мере и јавне инвестиције које ћемо предузети у наредном периоду битно утицати и побољшати укупну економску ситуацију у Чачку и да ће и даље Чачак бити позициониран као један од најснажнијих и најстабилнијих привредних центара у Србији, чак сада већ можемо предвидети и као најзначајнији центар у региону Шумадије и Западне Србије уз Крагујевац.

Као град где постоје високо-школске и научно-истраживачке установе, тежићемо на активнијем повезивању науке и привреде и на развоју економије засноване на знању и иновацијама, што је такође нашло место у Програму локалног економског развоја за период 2023-2025. Шире посматрано у овом Програму видимо један од локалних "алата" како би обезбедили да Чачак буде град где је добро радити, школовати се и живети. И на крају Програм видимо као део ширег пословног контекста који тежимо да изградимо и створимо у Чачку.

2. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА СА ОСВРТОМ НА УОЧЕНЕ ПРОБЛЕМЕ

Чачак, по свом географском положају, али и развијеној мрежи друмских саобраћајница, је значајан саобраћајни чвор у Републици Србији. Комплетирањем предвиђених аутопутева Београд – Јужни Јадран (коридор 11) и Појате – Прељина (популарно назван Моравски коридор, као веза коридора 10 и 11), као и могући продужетак ка

Сарајеву и даљим развојем цивилног и карго саобраћаја са аеродрома Морава у Лађевцима, положај Чачка ће још више добити на значају и моћи ће да се потпуније валоризује за пословне активности. Из свега описаног се посебно истиче положај насеља Прељина и оправданост лоцирања Производно-пословне зоне, баш у Прељини, као садашњој и посебно будућој битној државној раскрсници аутопутева.

Град Чачак је једна од најразвијенијих локалних самоуправа у региону Шумадије и Западне Србије. Према важећој методологији, сврстава се у I категорију локалних самоуправа према степену развијености, што значи да је ниво развијености виши од републичког просека.

У Чачку, по прелиминарним подацима пописа 2022. године живи 106.876 становника на простору од 636км², што представља пад од 8,43 % у односу на попис из 2011. године (115.337 становника). На градском подручју 69.598 становника док 36.014 становника живи на сеоском подручју. Густина насељености износи 166 становника по км². Густина насељености овог подручја је далеко изнад републичког просека и просека Моравичког округа.

Приметан је мањи пад броја становника на градском подручју (4,86%) у односу на пад забележен на сеоском подручју (18%). Разлога за овакво стање је више: миграције из села у град унутар саме јединице локалне самоуправе, миграције из околних ЈЛС ка Чачку, али и чињеница да на сеоском подручју живи старија популација и да је однос између наталитета и морталитета далеко неповољнији у сеоским срединама.

	Површина (км ²)	Број становника*
Град Чачак	636	106.876
Моравички округ	3.016	190.554
Република Србија	88.499	6.647.003

Табела бр. 2. Општи подаци о Чачку и Моравичком округу

	Град Чачак	Моравички округ
Површина у км ²	636	3016
Број насеља	58	192
Број градских насеља	1	4
Број осталих насеља	57	188
Број катастарских општина	57	193
Просечна величина катастарске општине у км ²	11,16	15,63

Табела бр. 3 Кретање броја становника у Чачку

година	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2022
број ст.	70032	75485	85439	97924	110801	115401	117072	115337	105612

Град Чачак, као јединица локалне самоуправе функционише кроз рад осам градских управа:

- Градска управа за урбанизам,
- Градска управа за финансије,
- Градска управа за опште и заједничке послове,
- Градска управа за стручне послове Скупштине, градоначелника и Градског већа,
- Градска управа за инспекцијски надзор,
- Градска управа за друштвене делатности,
- Градска управа за локални економски развој,
- Градска управа за локалну пореску администрацију.

Локални економски развој је процес у коме јавни и приватни сектор заједнички препознају проблеме у привредном – локалном и ширем друштвеном окружењу и спроводе политику и програме који доприносе отклањању уочених проблема. Сврха ових активности је конкурентнија и отпорнија локална заједница и стварање бољих услова за економски раст, отварање нових радних места и унапређење животног стандарда грађана.

Градска управа за локални економски развој Града Чачка (у сарадњи са другим организационим јединицама) обавља послове локалног економског развоја и пружа подршку улагањима на територији Чачка. Шире посматрано, Градска управа за локални економски развој обавља стручне послове везане за унапређење локалног економског развоја, подршку улагањима, активности у вези са инструментима локалне развојне политике, привлачење улагања и подршку постојећим улагањима, подршку процесу реализације улагања, припрему и спровођење Програма локалног економског развоја града и других планских и

програмских докумената и аката, унапређење стандарда повољног пословног окружења, руковођење процесима стратешког планирања развоја Града, подршку партнерстава кроз институционалну сарадњу на свим нивоима, идентификацију извора финансирања, имплементацију пројеката и развојних програма, ради активно на развоју пољопривреде и субвенционисању пољопривредне производње, спроводи категоризацију туристичких објеката, дефинише политику цена јавних предузећа, даје сагласност на програме рада и финансијске планове јавних предузећа и др. Градска управа за локални економски развој у свакој календарској години реализује више развојних пројеката.

На пољу стратешког планирања, Град Чачак је у фази израде Плана развоја, који препознаје кључне стратешке развојне приоритете града. План развоја се тренутно налази у у нацрту и у оквиру развојног правца Економски развој се посебно издваја ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1: Унапређен привредни амбијент и услови за повећање запослености и зарада, што јасно показује да је локална заједница препознала значај наведених тема и на адекватан начин их обрадила у главном стратешком документу.

Полазну основу за формулисање Плана развоја града Чачка представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Града Чачка, кроз сагледавање националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, програма и пројеката који се реализују у граду Чачку. Планом развоја града Чачка за период 2023-2030 година дефинисан је будући развој у четири стратешке одреднице: инфраструктура и урбани развој, економски развој, друштвени развој и заштита животне средине. Тежња Града Чачка је да донесе квалитетан документ у ком ће бити дефинисани развојни приоритети по којима ће се радити наредних година како бисмо створили окружење по мери свих грађана. Укључили смо велики број локалних партнера из различитих области: као што су, јавна предузећа, јавне установе, предшколске и школске установе, Национална служба за запошљавање, привредна комора, привредна удружења, млади, социјална заштита, спорт, удружења, грађани и др. чиме се јача и принцип одговорности и ефикасност локалне власти у процесу планирања. Са друге стране смо добили предлоге мера и активности директно од одговорних лица и институција што доприноси транспарентности документа. Планом развоја креирана је визија будућег изгледа и позиције града, дефинисани су циљеви развоја и мере које је потребно предузети наредних седам година како би циљеви били остварени.

Град Чачак је са другим градовима и општинама из Рашког и Моравичког округа, оснивач Регионалне агенције за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа. Град Чачак је активан у Националној алијанси за локални економски развој (НАЛЕД) и Сталној конференцији градова и општина (СКГО). Град Чачак је члан међународне асоцијације градова Energy Cities, од 2005. године и по свим параметрима смо најактивнији члан ове организације из Србије.

Чачак је град са дугогодишњом и препознатљивом традицијом у индустријској производњи. Као што је већ поменуто, чачанску привреду карактерише широк спектар делатности. У 2021. години на територији града пословало је 7.307 активних привредних субјеката, од тога 5.420 предузетника и 1.887 привредних друштава. Број активних привредних друштава на 1.000 становника износио је 17, што је нешто ниже од просека Републике (просек РС је 19 привредних друштава на 1.000 становника), али приметно више од просека Региона Шумадије и Западне Србије (број привредних друштава на 1.000 становника на нивоу Региона износи 12). Број предузетничких радњи на 1.000 становника, који износи 50, је виши од републичког просека (41) и просека Региона (у Региону Шумадије и Западне Србије број предузетничких радњи на 1.000 становника износи 43).

Индустрија заузима значајно место у укупној чачанској привреди. Заступљене су бројне индустријске гране или су некада биле заступљене: металопрерада и прерада неметала, прехрамбена индустрија, прерада целулозе, текстилна индустрија, хемијска индустрија, индустрија коже и обуће, итд.

На подручју града Чачка најзначајнији привредни капацитет је наменска индустрија Компанија "Слобода", како по броју запослених радника, тако и по извозним резултатима и потенцијалима. Компанија "Слобода" из године у годину, бележи експанзију пословања и раст извоза. Ова компанија је део система наменске индустрије Републике Србије и препознатљива је и ван граница наше државе. Део истог система наменске је такође Техничко-ремонтни завод у Чачку, који запошљава велики број Чачана.

Прерада метала и машинска индустрија у Чачку има традицију још од периода између два светска рата, и та традиција није прекинута, ни у садашњем времену. Неки од данас значајних привредних субјеката у овој грани су: Унипромет, Прогрес, Atenic Commerce, Elit Inox, итд.

Графикон 1: Број привредних субјеката у граду Чачку

Извор: Регистар мера и подстицаја привредног развоја, Агенција за привредне регистре

Као посебно важне видимо инвестиције немачких компанија Vorwerk и Wieland Electric, јер је то сигурна реиндустријализација Чачка и доприноси средњерочно значајном запошљавању наших суграђана. Са друге стране, реално је очекивање да ће рад ових компанија када достигну пуне капацитете бити добар подстицај и за локална предузећа која могу постати добављачи у тим системима, затим да ће допринети повећању извоза и бољим спољнотрговинским билансима Чачка, као и да ће бенефите имати и сектор услуга. Успешност поменутих инвестиција и већ доказано повољно пословно окружење ће бити добра основа и за потенцијалне нове инвестиције.

Реално је очекивање, да ће остваривањем зарада запослених у поменутих компанијама у наредним годинама, порастити значајно укупна куповна моћ, као и потрошња на територији града Чачка. Ефекте од зарада новозапослених ће осетити и локални привредници и предузетници у Чачку и то у различитим делатностима – угоститељство, трговина, саобраћај, културна делатност, спорт и рекреација, итд. Извозна оријентација инвеститора ће повољно деловати на спољнотрговински биланс Чачка, али и Републике Србије, повећањем извоза пре свега. Компанији Vorwerk & Sohn Group су клијенти најпознатији аутомобилски брендови – Audi, BMW, Daimler, VW, Porsche, Mini и многи други, и производња из Чачка се пласира поменутих брендовима, што Чачак позиционира на мапи аутомобилске индустрије у Европи. Период имплементације инвестиционог пројекта компаније Vorwerk у Чачку је 2019 – 2024. година и у том периоду је предвиђено запошљавање 1000 запослених на неодређено време.

У области хемије и неметала, по свом квалитету су препознатљиви следећи производи: разне врсте лепкова, боја и заштитних средстава за метал и дрво, кућна хемија, цеви за широку потрошњу и разни други производи. Значајни привредни субјекти: Akvaran, Tetragon DOO, Расом, итд.

Индустрија текстила, коже и обуће је такође заступљена у привреди Чачка. Најчешће су то послови вршења услуга, али је све већи број предузећа која поред вршења услуга и извозе своје производе, где се издвајају: конфекција за младе, женска конфекција, заштитна опрема, вез и остала фина израда. Поједини производи се препознају у Србији по свом модерном дизајну и квалитету израде. Издвајају се се предузећа: Weltex, Tiffany production, PS fashion итд.

Дрвна индустрија се издваја по броју малих и средњих предузећа и по традицији која постоји у Чачку и широј околини, када је ова грана у питању. Дрвна индустрија у Чачку је условљена углавном набавком сировина које долазе са територије других средина, пошто је на територији Чачка низак степен покривености шумом (око 24%) и низак квалитет дрвета.

До недавно, грађевинарство Чачка су карактерисали велики индустријски системи, као што су биле фабрике "Ратко Митровић" и "Хидроградња". Међутим, сада постоји развијен већи број малих и средњих предузећа, које се баве како нискоградњом, тако и високоградњом. Од 2016. године је у Чачку приметан сталан и изражен раст броја градилишта на територији града, тако да је крајем 2022. године било преко 650 активних градилишта.

Прерада пољопривредних производа и прехрамбена индустрија се издвајају по броју регистрованих привредних субјеката за ову врсту делатности. Посебно је значајна грана такође, са аспекта повезаности са пољопривредом која је стратешка грана и развојни потенцијал Чачка. Ова индустријска грана, има дугу традицију, јер су деценијама у Чачку развијани: различити производи од кромпира, шумских плодова, слада, из области житомлинске и пекарске индустрије, прављена су различита јака алкохолна пића, пиво и сокови, итд. Последњих година је уложен велики напор у оживљавању старих друштвених предузећа и оживљавању лошим приватизацијама уништене производње, и остварени су одређени резултати у том сегменту. Чачанска Чипсара (сада Chips Way) поново ради и прерађује значајне количине кромпира, који је за велики број газдинстава у Чачку најважнија пољопривредна култура. Такође, постоје различите активности на оживљавању чачанске кланичне индустрије и прераде меса, која има стогодишњу традицију. Вреди напоменути, да у Чачку постоји већи број мањих приватних пекара, кланица и привредних организација које се баве откупом и складиштењем пољопривредних производа. Значајни привредни субјекти: Понс, Interfood, итд.

Основна карактеристика привреде Чачка је развијено приватно предузетништво (99,7 % свих предузећа у граду чини сектор микро, малих и средњих предузећа). Чачанску привреду карактерише заступљеност свих привредних делатности. Оно што обележава пословање ових предузећа и предузетника су висока флексибилност, иновативност и отвореност за сарадњу.

У Чачку тренутно послују четири удружења привредника, а то су: „Градац 97“, Опште удружење предузетника, „Унија Чачак 2000“, и „Форум привредника“ Чачка, а осим тога постоје и удружења власника занатских радњи, као и Удружење пословних жена „Надежда Петровић“. Од 2011. године у Чачку, као подстицај развоју привреде функционише и „Научно технолошки парк“ д.о.о. Чачак.

Повезивање и координацију између чачанских привредника и локалне власти врши Савет за привреду Града Чачка који своје предлоге, иницијативе и мишљења доставља Градоначелнику. Градоначелник разматра предлоге и доставља на извршење надлежним градским управама, јавним установама и јавним предузећима. Постоје и посебни састанци између градоначелника и представника Форума привредника, где се дискутује о различитим актуелним питањима и потребама локалне привреде, као и како да Град Чачак активније подржи привредне субјекте.

Посебно значајан пројекат смо реализовали кроз државни програм – Програм подршке отварању регионалних иновационих Стартап центара, који је реализован преко Кабинета Министра за иновације и технолошки развој. Укупна вредност пројекта је била преко 46.000.000,00 РСД. Стартап центар је основан и функционише у згради Дома културе у Чачку (у просторијама некадашње Градске библиотеке), један је од првих таквих основаних иновационих субјеката у Србији. Основна сврха је даљи развој пословне и иновационе инфраструктуре. Пројекат је реализован у 2019. год.

Стартап центар је у претходној години реализовао бројне активности и догађаје и у оквиру њега тренутно послују први чачански стартапови.

Крајем 2019. године извршена је куповина халских и других објеката на локацији ЦЕР и квалитетан простор површине 5.773 метара квадратних је опремљен и прилагођен потребама пословања НТП Чачак. У претходне три године предметни простор је попуњен станарима и младим стартап компанијама, што је НТП Чачак позиционирало на мапи иновационе инфраструктуре и такође Чачак као локалну средину која јасно тежи да буде значајан регионални центар, и да локални развој све више заснивамо на знању, иновацијама и стварању нових вредности. Град Чачак и целокупна локална заједница су препознали значај иновација и дигитализације и развоја ИКТ сектора, за остваривање економског развоја града. Умрежавање рада академских установа са привредом и локалном самоуправом, доприноси стварању снажне основе и нових капацитета са развојним предзнаком.

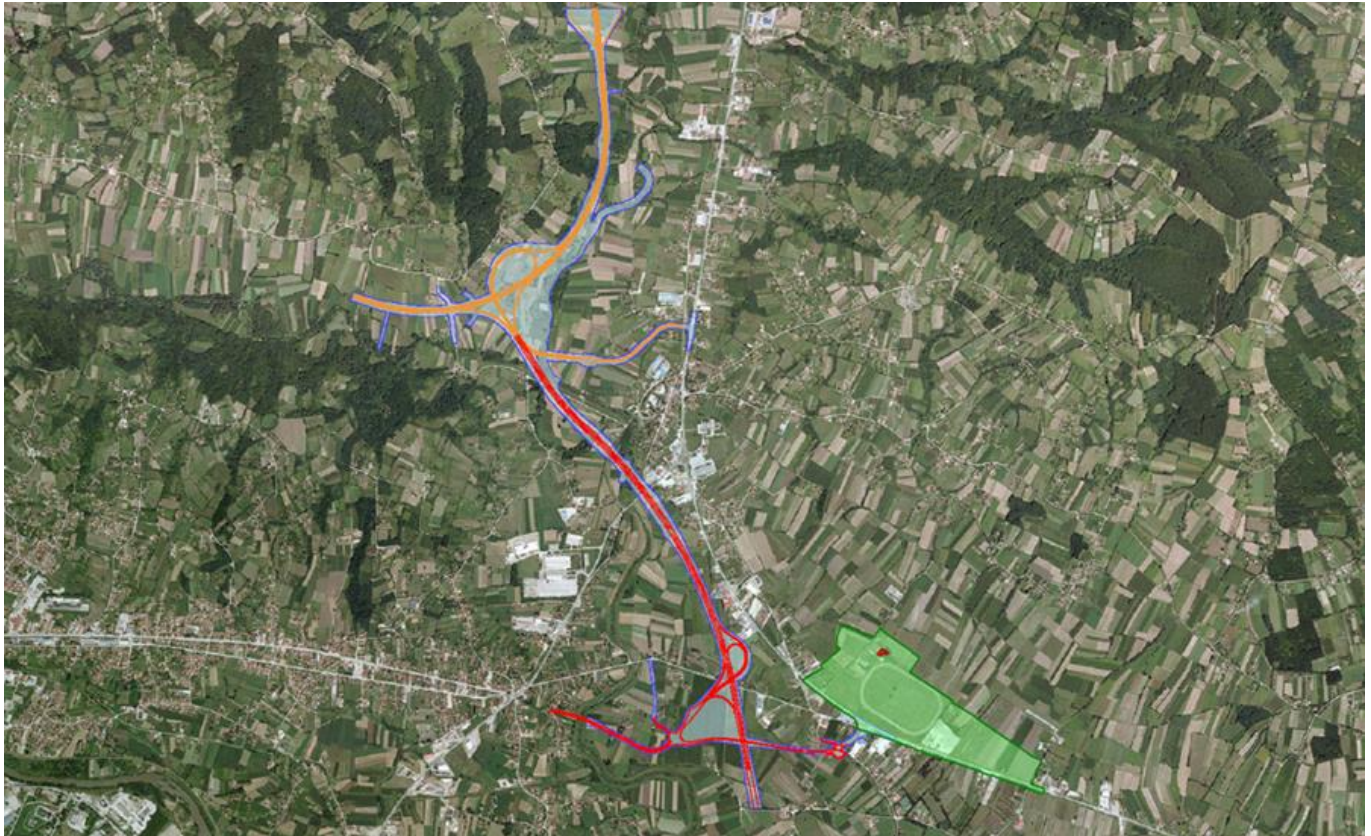
Град Чачак спроводи различите мере и активности у циљу унапређења пословног амбијента, привлачења инвестиција и промоције предузетништва. Активности на побољшању услова пословања су препознате, о чему сведочи сертификат о добијању статуса локалне самоуправе са повољним пословним окружењем у југоисточној Европи 2021. године, који је додељен на период од три године.

1.1. Пословно-производна зона у Прељини

Од 2016. године се активно ради на формирању тзв. Пословно-производне зоне у Прељини, а на локацији некадашњег „Хиподрома“. У међувремену обухват зоне је значајно проширен и на овај начин је зона Прељина постала препознатљива као једна од најатрактивнијих инвестиционих локација у Србији.

Цела зона намењена је за пословно – производне функције и у оквиру зоне су обезбеђене све врсте потребних прикључака оптималних капацитета, имајући у виду чињеницу да је урбанистичким плановима предвиђено да буде у потпуности инфраструктурно опремљена што подразумева прикључење на електро – енергетску мрежу, прикључење на систем водовода и канализације, прикључење на гас, прикључење на телекомуникациону мрежу, приступ парцели је обезбеђен са јавне саобраћајнице, а обезбеђено је и одлагање комуналног отпада.

У текућој 2023. години ће бити настављени радови на продужењу сервисне индустријске саобраћајнице са свом пратећом инфраструктуром.

Илустрација 1. Планирана саобраћајна инфраструктура у односу на Пословно-производну зону Прелјина. Илустрација показује положај пословне зоне у односу на постојеће и планиране саобраћајнице.

2. ТРЕНДОВИ И КРЕТАЊА У ПРИВРЕДИ ЧАЧКА

Статистички подаци Регионалне привредне коморе Краљево – организациона јединица Чачак, који показују поједина кретања и трендове у привреди Чачка:

- У 2022. год. привреда Чачка је остварила спољнотрговинску размену у износу од 963 милион евра, и то извоза у вредности од 402 милиона евра што чини повећање од 38% у односу на 2021. год. и увоза у вредности од 561 милион евра што чини повећање од 27% у односу на претходну годину. Покривеност увоза извозом је око 72%. Покривеност увоза извозом је била 2019. године око 53,5%, па се из овога јасно примећују позитивна кретања привреди Чачка.
- Из Чачка се највише извози у ЕУ, највише у Немачку (136 милиона ЕУР), затим у Босну и Херцеговину (42 милиона ЕУР), Црну Гору (21 милион ЕУР), Бугарску (16 милиона ЕУР), Русију (15 милиона ЕУР), итд. Приметан је интензиван раст извоза у Немачку – преко 50% у односу на 2021. год.
- У Чачак се највише увози из ЕУ, највише из Чешке (94 милиона ЕУР), Турске (69 милиона ЕУР), Италије (64,5 милиона ЕУР), Немачке (56 милиона ЕУР), Пољске (38 милиона ЕУР).

- У привреди Моравичког и Рашког управног округа индустријска производња у децембру 2021. године забележила је раст од 9,4%, у односу на упоредни период претходне године, а у односу на остварени просек из децембра 2021. године остварила је раст од 5,7%. Раст обима производње у сектору прерађивачке индустрије у посматраном периоду остварен је код: производње моторних приколица, производње одевних предмета, прераде дрвета и производа од дрвета, производње намештаја, производње електричне опреме, поправке и монтаже машина и опреме, производње хемикалија и хемијских производа, производње пића, производње папира и производа од папира, производње прехранбених производа, производње производа од неметалних минерала, штампања и умножавања аудио и видео записа и производње производа од гуме и пластике.
- Учешће Моравичког управног округа у стварању БДВ (брutto додате вредности) Републике Србије је 2,5 одсто. У структури БДВ Моравичког управног округа најзаступљенија индустрија (39,6 одсто, што је изнад републичког просека), услуге (38,4 одсто, што је испод републичког просека) и пољопривреда која учествује са 7,9 одсто, што је за 0,7 процентних поена више у односу на просек Републике Србије. Грађевинарство учествује са 3,8 одсто, што је испод републичког просека.

2.1. Структура извоза и увоза

Структура производа у извозу (2022):

1. Производи од гвожђа, челика, Ал..... око 29% укупног извоза
2. Котлови, машине, алати и остала електро опрема око 13% укупног извоза
3. Каучук, гума и производи од истих око 10% укупног извоза
4. Производи на бази пластике и остали хемијски производи око 9% укупног извоза
5. Одећа и обућа, остали текстилни производи око 9% укупног извоза
6. Пољопривредни и прехранбени производи око 7% укупног извоза
7. Дрво, хартија, картон, штампа око 7% укупног извоза

Структура производа у увозу (2022):

1. Производи од гвожђа, челика, Ал..... око 26% укупног увоза
2. Возила, делови и прибор око 24% укупног увоза
3. Производи на бази пластике и остали хемијски производи око 12% укупног увоза
4. Котлови, машине, алати и остала електро опрема око 10% укупног увоза
5. Пољопривредни и прехранбени производи око 6% укупног увоза
6. Дрво, хартија, картон, штампа око 3% укупног увоза

2.2. Други значајни економски показатељи у Чачку и суседним локалним самоуправама:

Регистрована запосленост (по јединицама локалне самоуправе)

У 2022. години у РПК Моравичког и Рашког управног округа регистровано је 135.745 запослених, што чини 5,8 одсто запослених у Републици Србији. У односу на 2021. годину забележен је раст запослености од 4,5 одсто на подручју РПК Моравичког и Рашког управног округа.

Табела 4. Регистрована запосленост у 2021. и 2022. години

Назив РПК и ЈЛС	Број запослених		Удео (2022), %		Индекс 2022/2021.
	2021.	2022.	Република Србија	РПК	
Република Србија	2.273.591	2.310.035			101,6
РПК Краљево	129.896	135.745	5,8	100,0	104,5
Краљево	32.345	35.343	1,5	26,0	109,2
Врњачка Бања	7.284	7.767	0,3	5,7	106,6
Рашка	6.218	6.660	0,3	4,9	107,1
Нови Пазар	21.015	20.062	0,9	14,8	95,5
Тутин	4.565	4.828	0,2	3,5	105,8
Сјеница	4.629	5.046	0,2	3,7	109,0
Чачак	36.722	37.005	1,6	27,3	100,6
Горњи Милановац	12.220	13.581	0,6	10,0	111,1
Лучани	4.898	5.453	0,2	4,0	111,3

Извор: Републички завод за статистику.

Зараде

У овом периоду просечне зараде без пореза и доприноса у оба управна округа (Моравички и Рашки) биле су испод републичког просека (74.933 РСД).

Табела 5. Просечне зараде без пореза и доприноса (нето) у 2021. и 2022. години

Назив РПК и ЈЛС	Нето зараде, у РСД		%		Индекс I-XII 2022/ I-XII 2021.
	I-XII 2021.	I-XII 2022.	Република Србија	РПК	
Република Србија	69.136	74.933	100,0	-	108,4
Рашки округ	55.264	59.019	78,8	100,00	106,8
Краљево	58.430	62.043	82,8	104,9	106,2
Врњачка Бања	51.379	55.594	74,2	94,2	108,2
Рашка	52.857	57.220	76,4	96,9	111,4
Нови Пазар	51.820	55.363	73,9	93,8	106,8
Тутин	51.267	59.417	79,3	100,7	115,9
Сјеница	51.749	55.757	74,4	94,5	108,8
Моравички округ	59.922	63.819	85,2	100,00	106,5
Чачак	59.423	63.887	85,2	100,1	107,5
Горњи Милановац	62.180	66.123	88,2	103,6	111,3
Лучани	71.449	71.652	95,6	112,3	100,3

Извор: Републички завод за статистику.

Методолошке напомене:

Регистрована запосленост: Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности, а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

Подаци о спољнотрговинској размени: и вредносно и процентуално заокружени.

Табела 6. Подаци о незапослености из децембра 2020. и 2021. године:

	2020.	2021.
Незапослени – укупно	5145	4782

На основу овде приказаних статистичких показатеља, учачамо потребу за поновним усвајањем Програма (четвртог по реду), који ће имати важну улогу у даљем унапређењу пословне климе на територији града Чачка и који ће каснијим разрадама и побољшањима након уочених проблема у имплементацији дугорочно допринети свеобухватном привредном и сваком другом развоју Чачка. Приметно је да већ постоји приметан тренд побољшања пословне климе у Чачку и раст стандарда грађана, и Програм је постао један од корака у дефинитивном трасирању пута ка перманентном расту производних делатности у Чачку.

Значајно је нагласити да Чачак води рачуна о потребама становништва које се бави пољопривредом. Сваке године у Буџету града Чачка опредељују се значајна бесповратна подстицајна средства за пољопривредну производњу регистрованим пољопривредним произвођачима.

3. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ програма: Допринос економском развоју Чачка и стварању повољнијег пословног окружења.

Специфични циљеви програма:

- Подстицај стварању нових предузећа, нових радних места и нових производа на територији града Чачка, унапређењем локалног финансијског и административног оквира за доделу субвенција.
- Позиционирање града Чачка као снажног привредног центра у Југоисточној Европи и пожељне средине за инвестирање, пословање и живот.
- Подстицај увођењу нових технологија и иновација у производне процесе у функцији стварања нових вредности и повећања извоза са територије Чачка.

Циљеви су формулисани на такав начин да буду јасни и проверљиви, односно да их је могуће квантификовати кроз мерљиве индикаторе, као што су: број нових запослених, број нових предузећа, број нових производа и сл. Наведеним се постиже пуна контрола трошења средстава уз увек доступан преглед ефеката програмског трошења средстава.

4. ЦИЉНЕ ГРУПЕ ПРОГРАМА

Кључне циљне групе и корисници програмских мера су:

- Домаћи инвеститори,
- Страни инвеститори,

- Мала и средња предузећа,
- Предузетници,
- Микро предузећа,
- Стартапови.

Циљне групе су све оне које могу користити субвенције у складу са Програмом. Домаћи инвеститори су тако дефинисани у најширем смислу овог појма – дакле сви инвеститори из Србије, уколико отварају предузеће (уколико региструју седиште) на територији града Чачка. Посебно нам је жеља и тежња да се овим Програмом подстакну инвестиције локалних чачанских предузећа у нове производе и нове делатности.

Такође Програм посебно узима у обзир било какво укључивање чачанске привреде, било као добављача или подизвођача у некој фази производног процеса – што ће бити обрађено кроз елаборат оправданости, који ће оцењивати компетентна Комисија за доделу средстава, чији је делокруг рада описан у наставку текста.

Мали привредни субјект јесте привредни субјект који има мање од 50 запослених и годишњи промет или укупан годишњи биланс стања који не прелази 10 милиона евра, у складу са прописом којим се уређује државна помоћ;

Средњи привредни субјект јесте привредни субјект који има од 50 до 250 запослених и годишњи промет који не прелази 50 милиона евра или укупни годишњи биланс стања који не прелази 43 милиона евра у складу са прописом којим се уређује државна помоћ;

Велики привредни субјект јесте привредни субјект који има преко 250 запослених и годишњи промет преко 50 милиона евра или укупан годишњи биланс стања преко 43 милиона евра у складу са прописом којим се уређује државна помоћ.

Микро предузеће јесте привредни субјект који има мање од 10 запослених и/или пословни годишњи приход мањи од 700.000 евра, и/или просечну вредност пословне имовине (израчунато као аритметичка средина вредности на почетку и на крају пословне године) до 350.000 евра, а у складу са прописом који регулише ову област;

Стартап је технолошка иновативна компанија која има потенцијал брзог раста, а усмерена је на проналажење пословних модела који могу бити понављани на различитим територијама или тржиштима, регистрована у складу са Законом о привредним друштвима.

5. ПЛАНИРАНЕ ПРОГРАМСКЕ МЕРЕ

Програмске мере смо концепцијски поделили на три кључна типа подршке привредним активностима на територији града Чачка – Подстицање запошљавања, Привлачење инвеститора и Подстицање конкурентности.

Разрадом горе поменутих типова подршке дошли смо до следећих дванаест позитивних програмских мера којима изражавамо тежњу локалне самоуправе, да се иницирају, подстакну или стимулишу привредне активности:

1. Подстицање запошљавања – реализује се у сарадњи са Националном службом за запошљавање:
 - 1.1. Субвенције за јавне радове;
 - 1.2. Субвенције за стручну праксу;
 - 1.3. Субвенције послодавцима за запошљавање на новоотвореним радним местима у сарадњи са Националном службом за запошљавање се у свему спроводе у складу са усвојеним локалним акционим планом запошљавања;
 - 1.4. Субвенције за samozapošljavanje у сарадњи са Националном службом за запошљавање се у свему спроводе у складу са усвојеним локалним акционим планом запошљавања.

2. Привлачење инвеститора – реализује се:

- 2.1. Обезбеђивањем земљишта које је инфраструктурно опремљено и пословног простора који је јавној својини града,
- 2.2. Обезбеђивањем закупа на одређено време и опремањем пословног простора за различите намене,
- 2.3. Обезбеђивањем средстава за набавку опреме (машине, алати, остала опрема) неопходне за проширење капацитета или започињање производње.

3. Подстицање конкурентности кроз подршку:

- 3.1. Производних иновација које имају могућност директне примене и дефинисане користи у ланцу вредности производа,
- 3.2. Развоја кооператива, кластера и других облика удруживања са циљем заједничког наступа на тржиштима или код доминантног купца,
- 3.3. Добијања међународних сертификата са циљем омогућавања изласка домаћих компанија на инострана тржишта,
- 3.4 Обезбеђивање средстава за проширење или изградњу нових производних капацитета.
- 3.5. Помоћ микро предузећима и стартаповима, који нису у тешкоћама и регистровани су на територији града Чачка, у циљу јачања конкурентности њихових производа и стварања боље позиције на тржишту.

Све субвенције изузев субвенција које се додељују кроз сарадњу локалне самоуправе и Националне службе за запошљавање, се додељују по унапред утврђеним критеријумима, на основу унапред извршене анализе (по систему трошкова и користи) за локалну самоуправу, а по принципу "Док се не утроше средства" и/или до датума који је назначен у јавном позиву. Анализу спроводи локална самоуправа, у случају комплекснијег захтева, анализу ће вршити консултантска кућа или институција која има адекватне међународне референце у овој области. Комисија за доделу средстава на основу претходно сачињене анализе доноси препоруку коју прослеђује Градском већу града Чачка на одлучивање о додели субвенције.

Пословни субјекат мора имати регистровано седиште на територији града Чачка.

Заинтересовани пословни субјект Граду Чачку уз претходно одређену конкурсну документацију, обавезно доставља бизнис план у коме се морају јасно видети: број нових радних места, просечни лични доходак, вредност укупне инвестиције, фазе реализације бизнис плана и оквирна вредност извозних активности уколико постоје, као и други елементи неопходни за сагледавање исплативости инвестиције и резултата субвенције.

Пословни субјект који конкурише за доделу субвенција из неке од горе предложених мера, може у једној календарској години конкурисати за доделу субвенција из само једне од предложених мера. Дакле, исти пословни субјект не може бити два пута субвенционисан у току једне календарске године.

Средства за реализацију програма локалног економског развоја (у даљем тексту: средства) обезбеђују се у буџету града Чачка.

Динамика исплате средстава ће се одредити јавним позивом и мером која се тим позивом реализује и то у једнократном износу или у више рата, с тим да ако се исплаћује у више рата оправдани трошкови ће бити дисконттовани на њихову вредност у тренутку доделе при чему се за дисконтовање користи дисконтна стопа која важи у тренутку доделе а коју објављује Комисија за контролу државне помоћи.

Средства се могу доделити у облику субвенција као бесповратног средства и то у бруто износу (пре одбитак пореза и других накнада). Општина ће на основу докумената које доставе корисници средстава, а који садрже јасне, конкретне и ажуриране податке доказивати оправданост трошкова.

Средства се могу користити за финансирање инвестиционих пројеката и пројеката којима се подстиче конкурентност у производном сектору и сектору услуга које могу бити предмет међународне трговине у складу са законом и другим позитивним прописима.

Право на учествовање у поступку доделе средстава имају инвеститори – домаћи и страни, микро, мала и средња предузећа и предузетници који имају инвестиционе пројекте и пројекте којима се подстиче конкурентност у секторима за које се у складу са Програмом локалног економског развоја обезбеђују средства. Поменути инвестициони пројекти морају бити започети или реализовани у календарској години у којој се објављује јавни позив за доделу подстицајних средстава на начин и под условима предвиђеним Програмом и Одлуком о условима и начину реализације Програма.

Од права на доделу средстава изузимају се субјекти који средства не могу добити из буџета Републике у складу са законом и другим прописима, и то привредним субјектима који обављају делатности у секторима: челика, синтетичких влакана и угља, саобраћаја, енергетике, финансијских делатности, осигурања, управљачких делатности и саветовања и привредни субјекти у тешкоћама. Изузетно ако се наведени привредни субјекти јављају за доделу средстава предвиђену мером Подстицање конкурентности у том случају могу остварити право на доделу средстава с обзиром да се средства додељују у складу са правилима о де минимис помоћи која их не искључују.

Од права на доделу средстава искључени су привредни субјекти који поднесу захтев за доделу средства за инвестиционе пројекте у оквиру Мере подршке реализације инвестиционих пројекта ако су престали са обављањем исте или сличне делатност на територији Републике Србије по године пре подношења захтева за доделу средстава за улагање или ако планира да престане са обављањем такве делатности у року од највише две године након завршетка почетног улагања.

Приликом процене да ли је привредни субјект у тешкоћама узмеће се у обзир дефиниција из Уредбе о условима и критеријумима усклађености државне помоћи за санацију и реструктурирање учесника на тржишту у тешкоћама („Службени гласник РС“, број 62/21).

Привредним субјектима који су у поступку поврата државне помоћи или помоћи мале вредности у складу са Законом о контроли државне помоћи, као ни привредним субјектима у којима Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе има учешће у власништву.

Висина средстава која могу бити додељена за реализацију мера – Привлачење инвеститора одређује се у складу са оправданим трошковим улагања и директним и индиректним ефектима улагања и у односу на висину предвиђене инвестиције.

За реализацију мера – Подстицање конкурентности средства се могу доделити једном привредном субјекту у висини до 23.000.000,00 РСД у току три узастопне фискалне године.

Средства се могу одобрити путем следећих инструмената:

- а) различитих субвенција,
- б) инфраструктурним опремањем земљишта са умањењем или без накнаде,
- в) кроз одрицање осталих изворних прихода јединице локалне самоуправе.

Град Чачак у складу са расположивим средствима у буџету за сваку годину одређује инструмент доделе средстава.

Привредним субјектима који су у поступку јавног позива изабрани за доделу средстава износ средстава се одређује у апсолутном износу уз поштовање правила кумулације државне помоћи, односно узима се у обзир претходно одобрена државна помоћ за исте оправдане трошкове а за коју су привредни субјекти дужни да доставе изјаву, као и изјаву о примљеној помоћи мале вредности у текућој фискалној години и у претходне две фискалне године.

Град редовно води евиденције о додељеним средствима и изабраним корисницима које ће у складу са правилима за доделу државне помоћи достављати Комисији за контролу државне помоћи у складу са чланом 50. Закона о контроли државне помоћи. Исто важи и за државну помоћ мале вредности и извештавање Комисије за контролу државне помоћи по овом основу. Поред тога у складу са чланом 7. Закона о контроли државне помоћи средства добијена по основу овог програм се збрајају са другим средствима добијеним од осталих нивоа власти за исте оправдане трошкове и то тако што се примењује најповољнија висина државне помоћи која представља горњу границу до које је дозвољено доделити укупан износ државне помоћи, без обзира да ли се средства додељује по основу једне или у комбинацији више шема и/или индивидуалних државних помоћи, и да ли су средства додељена од стране Републике Србије, аутономне покрајине или јединица локалне самоуправе.

5.1. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Субвенције за јавне радове;

Субвенције за стручну праксу;

Субвенције послодавцима за запошљавање на новоствореним радним местима у сарадњи са Националном службом за запошљавање се у свему спроводе у складу са усвојеним локалним акционим планом запошљавања;

Субвенције за samozapošljavanje у сарадњи са Националном службом за запошљавање се у свему спроводе у складу са усвојеним локалним акционим планом запошљавања.

5.2. МЕРЕ ЗА ПРИВЛАЧЕЊЕ ИНВЕСТИТОРА

Средства се могу доделити за:

- 1) Пројекте у производном сектору, код којих оправдани трошкови улагања износе најмање у динарској противвредности 50.000,00 ЕУР по средњем курсу Народне банке Републике Србије на дан подношења пријаве и којима се обезбеђује отварање најмање 20 нових радних места; За ову врсту пројеката је могућа висина додељених средстава до 50% вредности оправданих трошкова улагања.
- 2) Пројекте у производном сектору код којих су оправдани трошкови улагања најмање у динарској противвредности 100.000,00 ЕУР по средњем курсу Народне банке Републике Србије на дан подношења пријаве и којима се обезбеђује отварање најмање 40 нових радних места; За ову врсту пројеката је могућа висина додељених средстава до 50% вредности оправданих трошкова улагања.
- 3) пројекте у производном сектору код којих су оправдани трошкови улагања најмање у динарској противвредности 500.000,00 ЕУР по средњем курсу Народне банке Републике Србије на дан подношења пријаве и којима се обезбеђује отварање најмање 70 нових радних места. За ову врсту пројеката је могућа висина додељених средстава до 50% вредности оправданих трошкова улагања.
- 4) пројекте у сектору услуга чија је минимална вредност у динарској противвредности 25.000 евра по средњем курсу Народне банке Републике Србије на дан подношења пријаве и којим се обезбеђује отварање најмање 10 нових радних места. За ову врсту пројеката је могућа висина додељених средстава до 40% вредности оправданих трошкова улагања.

Укупан износ средстава која се могу доделити у складу са Програмом локалног економског развоја и Одлуком о условима и начину реализације Програма локалног економског развоја, одређује се у апсолутном износу, уз обезбеђивање поштовања максималног дозвољеног интензитета у складу са постојећим прописима који уређују доделу државне помоћи.

Корисник средстава дужан је да обезбеди учешће од најмање 25% оправданих трошкова улагања из сопствених средстава или из других извора који не садрже државну помоћ.

Средства могу бити додељена под следећим условима:

- 1) да инвестиција и новостворена радна места повезана са предметном инвестицијом морају опстати у истом подручју најмање пет година (у случају малих и средњих привредних субјеката три године) након завршетка пројекта,
- 2) да се достигнути број запослених код корисника средстава након реализације инвестиционог пројекта не смањује у периоду од пет година ако се ради о великом привредном субјекту и три године ако се ради о малим и средњим привредним субјектима,

3) да улагање мора да резултира нето повећањем броја запослених у привредном субјекту у поређењу са просечним бројем запослених у протеклих 12 месеци, а у случају да се неко радно место затвори у том периоду, мора се одузети од броја новоотворених радних места, а за релевантан податак се узима податак са www.croso.gov.rs, односно из централног регистара обавезног социјалног осигурања.

4) да радно место буде непосредно повезано са почетном инвестицијом, а отворено је у року од три године од завршетка инвестиције.

Корисник средстава, након постизања пуне запослености, према претходно утврђеном броју новозапослених, у складу са уговором о додели средства (у даљем тексту: Уговор), дужан је да сваком запосленом редовно исплаћује зараду у складу са прописима којима се уређују радни односи, у износу који је најмање за 20% већи од минималне зараде у Републици Србији прописане за месец за који се исплаћује зарада, за све уговорено време у складу са овом одлуком.

Мере:

Мера 2.1. Обезбеђивање земљишта које је инфраструктурно опремљено и пословног простора који је у јавној својини града,

Мера 2.2. Обезбеђивање закупа на одређено време и опремањем пословног простора за различите намене,

Мера 2.3. Обезбеђивање средстава за набавку опреме (машине, алати, остала опрема) неопходне за проширење капацитета или започињање производње.

Појашњење:

Град Чачак може доделити на коришћење заинтересованом правном лицу простор неопходан за проширење или започињање пословног процеса.

Додељени простор за проширење или започињање пословног процеса, што може бити халски простор у својини Града Чачка или халски простор који би Град Чачак закупио или сносио део трошкова закупа за потребе потенцијалног инвеститора или земљиште у својини Града Чачка или земљиште које би Град Чачак закупио сносио део трошкова закупа за потребе потенцијалног инвеститора. Такође, субвенција може бити новчана и додељује се правном лицу за текућу годину, са јасном наменом да се закупи простор за производну или другу делатност. Пословни субјект који је корисник новчаних средстава за успостављање пословања, може конкурисати за доделу истих средстава и у наредним годинама, а у складу са будућим програмима инвестиционих подстицаја у привреди развоја Града Чачка и са поднетом конкурсном документацијом.

Град Чачак може доделити субвенцију пословном субјекту у виду суфинансирања набавке опреме неопходне проширење или започињање производног процеса пословног субјекта. Процес производње привредног субјекта који је конкурисао мора бити у пословним просторијама које су у власништву или закупу, што се доказује уговором о закупу који не може бити краћи од периода субвенције. Уз осталу претходно дефинисану конкурсну документацију пословни субјект посебно кроз бизнис план који се односи на коришћење опреме коју намерава да набави мора навести податке да ли набавка опреме утиче на запошљавање нових радника, да ли утиче на повећање извоза и податке о пореклу опреме.

За реализацију Мера за привлачење инвеститора средства се могу одобрити за следеће оправдане трошкове улагања у:

- 1) почетна инвестициона улагања (материјална имовина),
- 2) нова радна места повезана са почетним улагањем.

Оправдани трошкови у малим и средњим привредним субјектима су и трошкови припреме студија и консултантских услуга који су повезани са почетним улагањем ако висина државне помоћи износи до 50% стварно насталих трошкова.

У случају куповине привредног субјекта, који је затворен или би био затворен уколико не би био купљен, оправдани трошкови су трошкови куповине имовине тог привредног субјекта од трећег лица по тржишним условима.

Имовина која се стиче куповином мора бити нова, изузев у случају када се државна помоћ додељује малим и средњим привредним субјектима. У случају преузимања, износ средстава за чије је стицање државна помоћ већ била одобрена пре куповине, одбија се од укупног износа.

Трошкови везани за стицање имовине која је под закупом, осим земљишта и зграда, су оправдани само ако закуп има облик финансијског лизинга и садржи обавезу куповине имовине, на крају периода закупа. У случају закупа земљишта и зграда, закуп се мора наставити најмање пет година након предвиђеног датума завршетка пројекта улагања, односно три године за мале и средње привредне субјекте.

Износ регионалне инвестиционе државне помоћи обрачунате на основу зарада не сме да премаши одређени проценат трошкова зараде запосленог у периоду од две године и не сме прећи 50% ових оправданих трошкова.

Са становишта регионалне инвестиционе државне помоћи, трошкови који се односе на набавку транспортних средстава и опреме у сектору транспорта не сматрају се оправданим трошковима.

Инвеститор мора обезбедити банкарску гаранцију на износ вредности субвенције, као меру обезбеђења за Град Чачак у укупном трајању од 3 године.

Уколико се субвенција односи на закуп простора – Инвеститор пре добијања субвенције од стране Града Чачка, доставља доказ да су измирени сви трошкови коришћења простора (електрична енергија, вода, канализација, гас, телефон и други режијски трошкови који ће нужно настати коришћењем простора), осим закупнине.

Инвеститор мора задржати делатност најмање 5 година.

Отуђење или давање у закуп грађевинског земљишта са накнадом или/и без накнаде

Отуђење или давање у закуп грађевинског земљишта прописано је Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09 – испр. 64/10 – одлука УС 24/11, 121/12, 42/13 – одлука УС 50/2013 – одлука УС 98/13 – одлука УС 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др.закон и 9/20), а реализује се путем Уредбе о условима, начину и поступку под којима се грађевинско земљиште у јавној својини може отуђити или дати у закуп по цени мањој од тржишне цене, односно закупнине или без накнаде, као и услови, начин и поступак размене непокретности („Службени гласник РС“, бр. 61/15, бр. 88/15, бр. 46/17 и бр. 30/18).

У складу са чл. 1. „наведене уредбе ближе се прописују услови, начин и поступак под којима се врши размена грађевинског земљишта у јавној својини, начин и услови за улагање грађевинског земљишта ради остваривања јавно-приватног партнерства, услови, начин и поступак под којима се може отуђити грађевинско земљиште по цени која је мања од тржишне цене или отуђити грађевинско земљиште без накнаде, када се ради о испуњавању уговорних обавеза насталих до дана ступања на снагу закона којим се уређује планирање и изградња, по основу уговора у коме је Република Србија једна од уговорних страна, када се ради о међусобном располагању између власника грађевинског земљишта у јавној својини, као и када се може отуђити или дати у закуп грађевинско земљиште по цени, односно закупнини која је мања од тржишне цене, односно закупнини или отуђити или дати у закуп без накнаде, када се ради о реализацији пројеката за изградњу објеката од значаја за Републику Србију, као и услове и начин под којима јединица локалне самоуправе може отуђити неизграђено грађевинско земљиште по цени која је мања од тржишне цене или отуђити грађевинско земљиште без накнаде, ако се ради о реализацији инвестиционог пројекта којим се унапређује локални економски развој.“.

Град Чачак и Градска управа за локални економски развој ће промовисати већ постојеће механизме подршке који су прошли законом утврђену процедуру и неће из буџета издвајати средства за ове намене.

Предмет отуђења или давања у закуп је неизграђено грађевинско земљиште у јавној својини, осим у случају размене, када је предмет отуђења и изграђено и неизграђено земљиште у јавној својини.

Отуђење или давање у закуп грађевинског земљишта спроводи се путем јавног огласа или јавним надметањем. Размена непокретности се такође сматра отуђењем грађевинског земљишта.

Тржишна вредност грађевинског земљишта се утврђује у складу са законом којим се уређује јавна својина.

Државну помоћ у конкретном случају представља вредност отуђеног грађевинског земљишта, односно разлика закупа који се даје по цени испод тржишне цене, односно вредност укупног закупа ако се даје без закупнине.

С обзиром да у претходном периоду за ову меру није постојала потреба она остаје у Програму као оквир за будућу доделу средстава потенцијалним инвеститорима, с тим да ће у моменту када настане потреба за доделом средстава односно за реализацијом ове мере град поднети индивидуалну пријаву државне помоћи у складу са чланом 30. Закона о контроли државне помоћи и Уредбом о условима и критеријумима усклађености регионалне државне помоћи („Службени гласник РС“, број 23/21).

5.3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ:

Ова мера се реализује у складу са чланом 8. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 73/19) и Уредбом о правилима и условима за доделу помоћи мале вредности (*de minimis* помоћи). Доношењем овог Програма уједно се доноси и одлука о оправданости доделе помоћи мале вредности (*de minimis* помоћ) заснованој на изведеним анализама и потребом да се на територији општине пружи подршка привреди.

Средства у оквиру ове мере сматрају се додељеним у тренутку када учесник на тржишту стекне законско право на примање *de minimis* помоћи и то независно од датума исплате.

За реализацију Мера за подстицање конкурентности средстава се могу одобрити за следеће оправдане трошкове:

- Трошкови иновација – трошкови инструмената, трошкови уговорних истраживања, техничког знања и патената који су купљени и лиценцирани, саветодавне услуге, оперативни трошкови, израде техничке студије изводљивости,
- Трошкови развоја кооператива, кластера, инкубатора – улагање у опремање, у зграде, имовину, трошкови запослених лица и сл.
- Трошкови повезани са добијењем различитих врста сертификата.
- Трошкови проширења или изградње нових производних капацитета.
- Трошкови уређења пословања у складу са захтевима међународних стандарда пословања (имплементација стандарда, сертификација, ресертификација) и обележавање производа „СЕ“ знаком, оправдани трошкови тестирања нових производа и оправдани трошкови побољшања постојећих и развоја нових производа.

Помоћ за покриће трошкова учествовања на сајмовима, односно за надокнаду трошкова израде студија или пружања саветодавних услуга потребних за увођење новог или постојећег производа на новом тржишту у другој држави не сматра се помоћи за подстицање извоза.

Мере:

Мера 3.1. Производне иновације које имају могућност директне примене и дефинисане користи у ланцу вредности производа,

Мера 3.2. Подршка развоју кооператива, кластера и других облика удруживања са циљем заједничког наступа на трећим тржиштима или код доминантног купца,

Мера 3.3. Добијање међународних сертификата са циљем омогућавања изласка домаћих компанија на инострану тржишта.

Мера 3.4 Обезбеђивање средстава за проширење или изградњу нових производних капацитета.

Мера 3.5. Помоћ микро предузећима и стартаповима, који нису у тешкоћама, и регистровани су на територији града Чачка, у циљу јачања конкурентности њихових производа и стварања боље позиције на тржишту.

Појашњење:

Под тржишном или производном иновацијом у смислу ове мере се подразумева иновативно производно или тржишно решење које се први пут примењује на подручју Републике Србије. Град Чачак може доделити субвенцију пословном субјекту у виду суфинансирања делимичног развоја и примене производне или тржишне иновације, уколико се кроз бизнис план може показати директна исплативост иновативног решења. Приликом доделе ове врсте субвенције посебно ће се водити рачуна да у оквиру анализе исплативости буду јасно доказани (кроз одговарајућу документацију или додатни елаборат) сви елементи који указују на оригиналност решења. Износ овог суфинансирања је до 50% директних трошкова.

Град Чачак може доделити субвенцију пословном субјекту за подршку развоја кооператива, кластера и других облика удруживања са циљем заједничког наступа на трећим тржиштима или код доминантног купца кроз суфинансирање дела трошкова који настају као резултат рада различитих облика удруживања само уколико је кроз бизнис план и анализу (трошкова и користи) недвосмислено доказано да без заједничког наступа неби било могуће остварити пласман робе на трећим тржиштима или код доминантног купца, а износ овог суфинансирања је до 50% директних трошкова. Ова мера може трајати најдуже годину дана.

Град Чачак може доделити субвенцију пословном субјекту за суфинансирање трошкова стицања међународних сертификата са циљем омогућавања изласка домаћих компанија на инострана тржишта, уколико се одговарајућим бизнис планом и анализом недвосмислено докаже исплативост таквог улагања тј. нужност стицања оваквог сертификата за излазак на инострано тржиште. Износ овог суфинансирања је до 50% директних трошкова сертификације.

Град Чачак може доделити субвенцију пословном субјекту у виду суфинансирања неопходног грађевинског материјала који је употребљен или ће се употребити за проширење или изградњу нових производних капацитета у износу до 100 евра по метру квадратном бруто површине у основи објекта – пословног простора (халског простора намењеног производњи), који је неопходан за проширење или започињање производног процеса.

Објекат мора имати важећу грађевинску дозволу, а бизнис планом мора бити предвиђен завршетак градње и стицање употребне дозволе у року који не може бити дужи од три године. Предузеће или власник предузећа које конкурише за овај подстицај мора бити кумулативно власник и земљишта и објекта. Процес производње привредног субјекта који је конкурисао мора бити у пословним просторијама које су предмет изградње минимум пет година од момента стицања употребне дозволе.

Максималан износ субвенције по једном привредном субјекту је до 2.000.000,00 динара у једној години и само једном се може конкурисати за исти објекат.

Уз осталу претходно дефинисану конкурсну документацију пословни субјект посебно кроз бизнис план који се односи на коришћење објекта који је у градњи или је изграђен у посматраној години мора навести податке да ли и како производни објекат утиче на запошљавање нових радника, на повећање извоза и укупне перформансе предузећа.

Мера 3.5. Помоћ микро предузећима и стартаповима, који нису у тешкоћама и регистровани су на територији града Чачка, у циљу јачања конкурентности њихових производа и стварања боље позиције на тржишту.

Мера представља помоћ микро предузећима и стартаповима у циљу јачања конкурентности њихових производа и стварања боље позиције на тржишту. Корисници подстицајних средстава су микро предузећа и стартапови који нису у тешкоћама и регистровани су на територији града Чачка. Средства се могу доделити и микро предузећима и стартаповима који користе услуге Научно технолошког парка Чачак (укључујући и Start up центар). Средства се додељују за покривање до 50% оправданих трошкова, са ограничењем на максималан износ до 300.000,00 динара по привредном субјекту.

Мера ће се реализовати за следеће намене:

- уређење пословања у складу са захтевима међународних стандарда пословања (имплементација стандарда, сертификација, ресертификација) и обележавање производа „СЕ“ знаком;
- тестирање нових производа;
- побољшање постојећих и развој нових производа.

Привредни субјекти којима су одобрена подстицајна средства за било коју од предложених мера су у обавези да обезбеде банкарску гаранцију издату од пословне банке која послује на територији Републике Србије, безусловну и плативу на први позив у корист Града Чачка, а на износ укупног подстицаја који им је одобрен од стране Града Чачка.

6. МЕХАНИЗМИ ДОДЕЛЕ И ПРАЋЕЊА ТРОШЕЊА СРЕДСТАВА

Посебно битан сегмент реализације Програма представљају механизми за доделу средстава и механизми за праћење трошења средстава, као квалитативна основа за поштовање закона и важан радни оквир.

Поступак доделе средстава ће бити заснован на следећим основама:

- Образовање компетентне Комисије за доделу средстава у реализацији програма локалног економског развоја, која ће имати председника и 4 члана. Комисија ће дати предлог за доделу средстава, а у складу са усвојеном Одлуком о буџету Града Чачка и Програмом.
- Конкурс за доделу средстава, расписиваће се на основу усвојеног Програма и других пратећих правних аката. Комисија би се састајала периодично, зависно од броја пристиглих пријава. Комисија за доделу средстава у реализацији програма локалног економског развоја предлаже конкурсне услове и расписује Конкурс за доделу средстава. Саставни део конкурсне документације мора бити Изјава о истинитости пријављених података, коју потписује и оверава правно лице које конкурише за доделу средстава по некој од предложених мера, а као мера обезбеђења за Град Чачак.
- Саставни део конкурсне документације је и Пријавни образац. Комисија за доделу средстава у реализацији програма локалног економског развоја може конкурсом предвидети и другу додатну документацију за коју процени да је потребна за Конкурс у целини или за неку од предвиђених програмских мера.
- Градско веће Града Чачка доноси Одлуку о додели средстава, на основу предлога добијеног од стране Комисије за доделу средстава у реализацији програма локалног економског развоја.
- Након Одлуке о додели средстава, приступа се склапању уговора са изабраним правним лицима.

Механизам праћења трошења средстава такође је заснован на комисијском раду:

- Образовање компетентне Комисије за надзор у реализацији програма локалног економског развоја, која ће вршити контролу и обилазак правних лица која су добила средства од Града Чачка. Ова комисија даје мишљење и предлог мера уколико је начињен прекршај у трошењу одобрених средстава. Комисију чине председник и 4 члана.
- Правно лице које је користило субвенцију из неке од предложених мера је у обавези да поднесе наративни и финансијски извештај о утрошку добијених средстава. Модел извештаја одређује Комисија за надзор у реализацији програма локалног економског развоја. Комисија за надзор у реализацији програма локалног економског развоја врши преглед добијених извештаја, по потреби захтева појашњење или допуну извештаја и врши обилазак правних лица.
- Градско веће усваја извештаје Комисије за надзор у реализацији програма локалног економског развоја, који су израђени на основу достављених извештаја корисника средстава.

Према одредби члана 21. Закона о улагањима, која прописује да је јединица локалне самоуправе дужна да води евиденцију улагања од локалног значаја, Програм предвиђа да овај сегмент евиденције за Град Чачак обавља Градска управа за финансије, а у складу са поменутиим Законом о улагањима и подзаконским актима који регулишу ову област.

Комисију за доделу средстава у реализацији програма локалног економског развоја и Комисију за надзор у реализацији програма локалног економског развоја чине различити чланови, односно није могуће да исто лице буде члан обе комисије истовремено, чиме се спречава сукоб интереса и потпуно је транспарентан процес одлучивања. Чланове комисија именује Градско веће града Чачка (или Градоначелник решењем).

7. ЗАКЉУЧАК

Програм локалног економског развоја, четврти је по реду овакав програмски акт Града Чачка. Након првог Програма из 2016. године, Програма за период 2017-2019. година и Програма за период 2020-2022. година, дакле збирно посматрано програм је реализован у 7 календарских година, јасно је установљена локална политика подршке локалним пословним субјектима и на тај начин Град Чачак даје свој допринос у постојећем расту БДП-а Републике Србије. Јасна је намера да на овај начин подижемо ниво запослености, као и да утичемо на унапређење технолошких капацитета пословних субјеката и укупан раст пословне активности. Наравно, кључни утицај коме тежимо је на раст стандарда живота грађана Чачка, у мери у којој то можемо као локална самоуправа.

Сви до сада изнети показатељи и чињенице иду у прилог постојању оваквог програмског акта и пратећих аката неопходних за реализацију Програма.

Чачак је деценијама красила развијеност сектора малих и средњих предузећа и виталност локалне привреде. Реализација програмских мера је један од механизма да локална самоуправа усмери привредна кретања у позитивном смеру и да се развије већа отпорност Чачка на сва негативна економска кретања, било у националним, било у светским оквирима. Предлагач је покушао да развије позитивне механизме доделе и контроле трошења средстава, као и да материју свеобухватно обради и разради, а све у складу са позитивном праксом и позитивним законским решењима, за која се мора нагласити да се тек развијају и на нивоу Републике Србије. Посебно је вредно напоменути да је Чачак био важан актер у развоју и имплементацији целокупне овде описане материје и оквира.

Предлагач је уложио напор и покушао да додатно унапреди позитивне механизме доделе и контроле трошења подстицајних средстава, као и да материју додатно свеобухватно обради и разради, а све у складу са позитивном праксом и позитивним законским решењима.

Из свега претходно изнетог се види да тежња Града Чачка да усвоји и разради механизме у области подстицања улагања, представља добар модел међу локалним самоуправама у Србији и да ће Програм локалног економског развоја, који смо овде израдили за Град Чачак, бити одлична полазна основа и смерница за будуће сличне програмске акте.

Овај Програм објавити у „Службеном листу града Чачка“.